

List s podobami za slovensko mladino s prilogo 'Angelček

Leto 54.

* Ljubljana, marca-aprila 1924 *

Štev. 3.-4.

Miladin:

Pomladni prvenci.

Prvi teloh v mehkem mahu
v mrzli poldan je priklił,
vztrepetal je v zimskem strahu:
„Mraz, oj mraz me bo moril!“

Res ja temnordeče čaše
že gorijo tu in tam.
Brž, le brž še v hiše naše,
pusti nam ozaljšat hram!

Tudi zvončki prebudili
so se skoraj kar čez noč;
nekaj solnca so čutili,
pa so rekli: „Mraz je proč!“

Mar trobentica je čula
v solnčnem brdu ta poziv,
da bo vesna spet priplula
preko travnikov in njiv?

Dren zavzet se je začudil,
z žoltim plaščem ves odet,
vetrec ga iz sanj je zbudil:
„Hej, poglej, pri cvetu cvet!“

Kar čez noč se je napela
na bregovih svetla brst:
vrba je zazelenela
za piščalke raznih vrst.

Glejte, tam še črni trn
ves je s cvetjem poseján,
kakor da bi bil srebrn,
se ozira prek poljan.

Leska, že napol zelena,
zlati že izgublja cvet:
v vejah ni več osamljena:
ptiček hodi nanjo pet.

Ej metuljček lahkoživček —
le odkod si ti se vzel?
kakor škratelj-nagajivček
neugnano si vesel.

Zdaj že vidim — vse že kliče:
ljuba prišla bo pomlad
čez planine in čez griče —
skoraj tu bo sredi trat!

V mesto —?

(Nadaljevanje.)

Najbolj ljubezniva je Katinka; zato, ker je tako vesela in domača. Tudi Genovefa! Pa Genovefa je že toliko starejša, da se manj norčuje. Katinko je pa sam ogenj in sama norčija.

Prvikrat so se bile dobile tam pod Rebrom ob potoku, kjer je Agata vsak dan pasla koze in pazila na race, da ni prišel lisjak. Genovefa in Katinka pa sta imeli vsako popoldne dve uri prosto in sta pritekli k potoku, da sta brodili po vodi in nabirali rož in rastlin za očeta. Njih oče je namreč učil visoke šole v Ljubljani, in tam se rabijo rože in take rastline. Z Zrimškovičevim graščakom sta bila prijatelja, in ga je bil to leto povabil z vso družino gor

v naše hribe na počitnice. Genovefa in Katinka sta prišli ž njim, mala Betica je pa morala ostati v mestu v veliko nadlogo Terezi, ki vedno toži, da nima nikdar nič prostega časa. Ko so odhajali iz mesta, so mogli Terezo potolažiti le s tem, da bodo kje dobili kako deklico, ki bo prišla, da bo Betici za varuhinjo. Betica — kakor smo rekli — vedno kam uide. In potem že stakne kako živalico, ki se je ustraši, da kriči, kot bi šlo za življenje. O žabi smo že povedali. Zdaj pa še o piščetu. Nekoč so jo bili vzeli s seboj na Rožnik, in se je splazila na trato pred gostilno. Pa pričivka mlado pišče po travi: čiv, čiv, čiv. U — tedaj pa Betica v jok . . . Tako Betica vedno spravi koža pokoncu; včasih še vso hišo. Tudi oče je sprevidel, da mora Betica dobiti varuhinjo. Naročil je Francu — (to je brat Genovefe in Katinke, ki je za sodnika v Ljubljani) — da naj na Bledu dobi kako tako. Franc se je

namreč letos oženil in je šel na Bled na počitnice. Franc je sicer obljubil, pa bo itak pozabil na svojo obljubo. Toda Genovefa in Katinka sta prišli takoj na misel: A g a t a b o ! Kakor hitro so se spoznale, takoj sta rekli: »T i b o š !« Agata je hotela imeti pomisleke, toda Katinka jo je takoj prijela za obe roki in je zaplesala z njo po travi: »T i b o š ! A g a t a , t i b o š ! Če ti ne greš z nami, jaz tudi ne grem več v mesto. Ker pri nas bo sedaj puščoba, da je ni večje!«

In je razlagala, zakaj bo puščoba. Franc bo namreč prišel stanovat s svojo ženo v to hišo, kjer so zdaj Genovefa in oče in Katinka; ker pojde v drugem nadstropju ena družina proč, in je najel Franc stanovanje zase. Franc je pa siten in venomer priganja k učenju in še očeta ščuje, češ, da je mis premeška zlasti do Katinke. Ker Katinka bo morala letos delati še eno izkušnjo, preden bo mogla v šoli dalje. To je zato — pravi Franc — ker ji gre vse drugo bolj po glavi kot učenje. Zdaj pa, da bo drugače; za to bo on skrbel...

»Poglej: sama puščoba! Od ene strani bo tožila Tereza zavoljo Betice, od druge strani bo sitnaril Franc zavoljo učenja. Nobene vesele ure ne bo več pri nas, Agata, ako ti ne prideš!«

Ali se je mogla ustavljati?

»Bi —, ampak...«

»Nič, ampak! Kar recil!«

Genovefa, ki je bolj modra, je takoj preudarila:

»Čakaj, Katinka. Agata bo že prišla, samo očeta moramo vprašati, našega in njenega. Jeli, Agata?«

»Da — in...«

»Nič in! Našega očeta poprosiva še nocoj. Jaz mu bom prinesla najbolj grdih rož in umazanih korenin in take trave, ki raste po jarkih. In mu bom sedla na kolena in ga bom prijela za glavo, da bo prikimal... In če naš oče prikima, potem tista obljuba drži, kot bi pribil. Ali ni res, Genovefa?«

»Res. Agata, kaj pa tvoj oče?«

»Moj oče se ne bo ustavljal. A kaj bo rekel Jur?«

»Jur! Jur! Jur!«

In Katinka ni vedela od samega veselja, kaj bi, tako ji je bilo všeč to ime: Jur!

»Nič! Tudi k Jurju gremo in ga zaprosimo zate. In tista moka? Tudi v Ljubljani imamo moke dovolj! Veš, Genovefa, v tisti zaboj jo bomo spravljale, ki stoji na stopnicah pod streho.«

Ah ta Katinka! Kako je vzela vse na lahko in veselo! Genovefa je večkrat rekla, da Katinka vidi vse skozi barvano steklo. —

Že drugi dan sta povedali Genovefa in Katinka, da je njiju oče zadovoljen. Seveda, ako bo tudi Agatinemu očetu prav in pa, ako Franc ni dobil kake druge. Ker Franc je naprošen, da išče, in ako bi dobil kako tako, ki je sicer pripravna, bi je oče ne smel zavriniti. No, pa Franc bo pozabil na to, tako misli tudi oče; ker kadar se kdo oženi, takrat na

take reči rad ne misli. V par tednih mora Franc že kaj pisati, in ako ne bo nič omenil, bo to znamenje, da na to ne misli več, in oče bo imel proste roke.

»Ampak, dokler vse skupaj ni gotovo, moramo molčati in ne praviti niti Jurju niti Agatinemu očetu,« je odločila Genovefa. —

Tako je minil teden. Franc je pisal, a nič omenil. Drugi teden ravno tako.

»Zdaj bo pa čas, da se lotimo očeta, da za gotovo obljubi,« je omenila Genovefa.

»Da! Za tisti dan moramo dobiti káko prav posebno grdo žuželko, črva, glisto ali kaj takega. Recimo: močerada!« je dostavila Katinka.

»Brr! Močerada!« se je namrdnila Agata. Pred močeradom je imela od nekdanj stud.

»Močerada! Ampak posebno lepega in velikega,« je dostavljala Katinka.

In je povedala, kako sta lansko jesen njiju oče in pa Ignac (njih služabnik) nalovila eno popoldne po mestnem ložu devet močeradov.

»Devet —. Brr!«

»Devet! Devet! Izmed teh sta doma odbrala pet najlepših in sta jih dala v mah pod steklo, da jih je oče potem opazoval.«

Agata je zmajala z glavo.

»Ne verjameš? No, Genovefa, ti povej! Ali nisva bili zraven, ko sta jih jemala iz posode? Z rokami sta jih prijemala, samo rokavice sta imela na rokah. A jaz sem enega z golim prstom pogladila po hrbtu.«

»Brr! Fuj!«

»Nič! Tako gladek je kot steklo. In mrzel tudi tako.«

»Nehaj, nehaj!« jo je zavrnila Genovefa. »Govorimo kaj družega.«

In res so potem govorile kaj družega. Ali so se šalile z racmanom, ki so mu metale kruha in so ga navadile, da je vselej zagagal, preden je dobil kos. Ali pa so dražile kozla, ki se je bil navadil, da je trkal in se postavljaj na zadnje noge, ako mu je Katinka pomolila obe dlani nasproti.

Tako so tekli dnevi, kot bi jih podil. Agati še nikdar ni bilo tako prijetno kot takrat v družbi Genovefe in Katinke tam pod Rebrom ob potoku.

Franc je po tistem še pisal, a pestunje nikdar nič omenil. Tedaj je neko popoldne našla Genovefa v bregu nad potokom lepo zeleno žabico z živimi očmi, ki je kvakala, ako si jo pritisnil na hrbet. Bila je rega, kot sta določili Genovefa in Katinka.

»Kakor nalašč za očeta!« je kliknila Katinka. »Rega, rega, rega!«

In vsa vesela je dostavila, da je rega nekak migljaj, da se je treba lotiti očeta.

Še tisti večer sta se ga lotili Genovefa in Katinka. In mis je tudi pomagala. Oče je dovolil, da gredo drugi dan popoldne vse tri v njegovem imenu in naprosijo Agatinega očeta za Agato. Ako bo Agatin oče privolil, naj mu potem pripeljejo Agato, da jo vidi, če je res vzor varuhinje za Betico, kot sta jo opisovali Genovefa in Katinka vselej, kadar je bil govor o njej. —

»Torej jutri popoldne!« ji je zabičila Katinka še tisti večer.

»Jutri popoldne.«

»Od dveh do treh!«

»Od dveh do treh.«

»Na vrtu!«

»Na vrtu.«

(Konec.)

Gorski:

Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.

4. Na morskem dnu.

(Nadaljevanje.)

udi profesor Silvester je nekoliko pomolčal. Vstal je, stopil parkrat gor in dol po sobi, vtaknil nekaj v usta (najbrž spet kak sladkorček, da bi lažje nadaljeval pripoved, kakor jo je slišal iz ust Toma samega), pogladil je toplo peč, potem pa sedel v svoj naslonjač in iznova začel nekako tako-le:

Veste kaj, otroci! Potapljač biti, ni lahak opravek. Še tudi danes, ko smo v tej stroki znatno izpopolnili razne priprave, se zamoremo potopiti v morje kvečjemu kakih šestdeset do sedemdeset metrov. Takrat pa, ko se je potapljal v morje naš Tom, se je reklo potopiti se petinpet-

deset metrov globoko v morje — toliko kakor utoniti. Je namreč neka okoliščina, ki nam znatno obtežuje to spretnost, to je teža vode in njen pritisk na človeško telo. Morda ste že slišali kdaj v šoli, da tudi zrak pritiska na naše telo? Saj pa tudi lahko sami izkušamo vsak dan, da bi se mi veliko lažje gibali po prostoru, ko bi ne bilo zraka. Toda pritisk zraka na naše telo je v primeri z vodo kolikortoliko majhen. Zakaj zrak je silno razredčen, ker obdaja zemeljsko kroglo do 150 km na visoko, sicer je pa voda tudi okrog 800krat težja od zraka. Da je temu resnica, se vselej lahko prepričate, kadar greste s škafo po vodo. Kajne, kako lahak je škafo, dokler je v njem le zrak; kako težak pa postane, če ga napolnite z vodo! Zdaj vam je jasno, da je pritisk vode na potapljača toliko večji, kolikor globlje gre v morje; jasno pa tudi, da tak pritisk ne more biti ugoden za človeško telo, ki ni ustvarjeno za morje, ampak za suho zemljo. Nič čudnega torej, ako čuti tak človek, ki si upa na dno morja, prej ali slej velike bolečine v pljučih in na srcu. Še več: potapljavci ponavadi tudi oslepé in oglušé ter trpijo z leti močno na različnih krčih. Spet bi se o tem lahko sami prepričali. Recimo, da bi šli na globoko morje, pa bi spustili kako pločevinasto posodo ali kos plutovine — recimo — v globino tisoč metrov — kaj mislite, kakšna bi bila posoda ali plutovina, ko bi jo spet potegnili iz vode? Posoda bi postala pod pritiskom vode popolnoma ploščata, in plutovina bi bila podobna navadnemu ploščnatemu krožniku. Rekel sem: v globino tisoč metrov? Ali je pa morje sploh toliko globoko? O, da! Ne samo tisoč metrov; dobijo se kraji, n. pr. v bližini takoimenovanih Japonskih otokov, kjer znaša globočina morja celo 9000 metrov, to se pravi z drugimi besedami: ko bi mi postavili na glavo najvišjo goro na svetu — in ta je, kot je vam znano iz šole, Gavrizankar — pa bi se nič ne videla iz njega. Zakaj Gavrizankar je skoraj za poldrugsto metrov nižji od najglobokejše morske globine. Zdaj vam je tudi razumljivo, da ostane mnogo ladij, ki se potopijo, sploh za vselej na dnu v večni temi in strahotni tihoti. Z njimi pa seveda tudi vse dragocenosti, ki so jih ladje ob nesreči nosile. Zakaj mnogo izmed ladij se je potopilo v globočino, ki znaša po več tisoč metrov, tja pa ne seže nobeno valovanje morja in noben žarek solnčne luči, še manj pa roka kakega potapljača.

Pa naj vam zdaj povem, kaj je doživel naš potapljač Tom onega jutra, ko se je spustil v morje, da izsledi potopljeno ladjo »Izabelo«.

»Ni še bilo sinilo solnce preko morske gladine,« tako nam je nadaljeval potapljač Tom onega večera, »ko smo se že peljali na kraj nesreče v posebnem, nalašč za potapljače prirejenem čolnu. Bilo nas je le malo: jaz, moj prijatelj Štipko Rajić, gospod Cook, zastopnik portugalske vlade (ki je bil prinesel s seboj celo sliko ponesrečenega poslanika) in v pomoč še nekaj drugih mož. Pridružila pa se nam je bila še neka sestra-usmiljenka, ki je pripeljala s seboj ona dva otročiča ponesrečene matere, in prosila, naj ju vzamemo s seboj, da bosta pričli pomisljivemu dogodku.

Tako smo zavili proti severu. Vožnja je bila prijetna. Rahel veterc je trgal redko meglico, ki je ležala nad morskó gladino. Že je posijalo jutranje solnce, in v milijonih demantih so zaiskrili lahni morski valčki. Prav prijetno bi nam bilo, če bi nas ne bili begali spomini na ponesrečence in misel, da gremo tudi mi — posebej še jaz — na nevarno podjetje.

Že smo prišli blizu luke Porto Santo. Tam smo vprašali čuvaja na morskem svetilniku, kje bi bil približno kraj, koder se je ponesrečila ladja. Ko nam mesto pokaže in še enkrat opiše njen potop, smo bili kmalu na licu mesta. In tedaj smo začeli slediti za potopljeno »Izabelo«. Spustili smo sidro in poizkušali, če morda ne zadene na njo. Glejte! Že prvi poizkus nam je javil, da smo na pravi poti. Še smo potem nekajkrat poizkusili s sidrom in kmalu smo vedeli, kje leži zadnji konec ladje. Prav zato smo spustili sidro tudi na drugem koncu morja, in ko smo ga potegnili iz vode, je prinesel na svojih krempljih kose vrvi, ki jih je potrgal na potopljeni ladji. Torej ni bilo dvoma, da smo na pravem mestu. Treba zdaj le pričeti s pripravami, da se potopim, in zadeva pojde v redu. Najprej smo z več sidri dobro pritrđili naš potapljaški čoln. Nato smo razvili cevi iz kavčuka, ki naj mi dovajajo zrak, ko bom v globini morja. Postavili smo seveda tudi za to potrebno sesalko, ki naj polni cevi z zrakom. Oboje pa je natančno preiskal gospod Cook sam in postavil k sesalki same zanesljive ljudi. Zakaj, če bi odpovedalo eno ali drugo — po meni bi bilo.

Medtem sem si že tudi jaz nadel svojo potapljaško obleko. To so bile predvsem hlače in jopič iz gumija — ali bolje: gumasta srajca, ki se tako močno zapne za pestjo in ob gležnjih, da ne more skozi njo voda. Na nogo so mi pa nasadili s svincem okovane in obtežene črevlje, ki naj služijo v to, da bom lažje stal v vodi navpično. Na glavo sem si pa nataknil kovinasto čelado tako, da se je na svojem spodnjem koncu okrog vratu natančno spojila z gumasto srajco, na vrhu pa je imela odprtino z vrtežem, kamor so pritrđili one gumaste cevi, po katerih naj dobivam potrebnega zraka. Samoposebi je umljivo, da sem pripasal okrog ledij rešilni pas in vzel v roko močan nož, da imam nekaj, s čimer se branim v slučaju, da me v morju napade kaka morska zverina ali kaj podobnega. Ni mi treba še posebe omenjati, da je bila vsa oprava docela nova in kot taka pripravna, da zabrani vsak dostop vode do mojega telesa.

Tako sem torej stal, oblečen od nog do glave kot pravi potapljavec. Pač, še nekaj mi je manjkalo. Moj obraz je bil še vedno prost. Zakaj čelada, ki sem jo bil posadil na glavo, ni imela zaprte sprednje strani. Pa je že držal v roki moj prijatelj Štipko Rajić stekleno naličnico, da mi jo pritrđi na čelado. Poprej še par dimov iz pipe in potem bom popolnoma ločen od zunanjega sveta.

Že sem hotel ukazati, naj mi pritrđijo za pas še tudi vrvico, da bom mogel dati znamenja iz globine, ako in kadar bo treba. V tem pa pri-

stopi še zastopnik portugalske vlade, ki je ves čas začuden gledal, kaj se godi z menoj. Pokaže mi sliko ponesrečenega poslanika in mi zabiči, naj si dobro ogledam njegove obrazne poteze, da ga ne zamenim s kakim drugim potopljencom. Tudi me opozori na obraza obeh otrok, da bi morda mogel po njih licih bolje spoznati ponesrečeno mater. Hkrati mi obljubi iznova, da mi izplača portugalska vladá tisoč pezet v zlatu samó za one papirje, ki jih nosi ponesrečeni poslanik pri sebi. Odkrito moram priznati, da sem na vse to v tistih trenutkih malo mislil, posebe malo še na denar. Priporočil sem se Bogu in Materi božji, naj me varujeta na nevarni poti. V veliko tolažbo in pogum mi je bilo tudi to, da sem videl, kako sta otroka hkrati z úsmiljenko sklenila roke v znamenje, da hočejo vsi trije moliti zame, da se srečno vrnem iz globočine morja.

Še enkrat pomignem s svojimi težkimi čevlji, naj mi pritrđijo vrv, da bom z njo dajal potrebna znamenja. Tudi sesalka že prične delovati. Čutim množino zgoščenega zraka, zavrtim se — stopim na rob čolna in pljusk! sem bil v morju in nízdol proti dnu! Okrog mene je zadihal vedno večji hlad in gosta voda, nad mojo glavo pa je temnela senca našega čolna.

Šlo je nižje in nižje. Kajpada sem od časa do časa za trenutek obstal čisto mirno. Treba je namreč, da se srce in pljuča polagoma privadita vedno večjemu pritisku, ki ga povzroča globočja voda. Valovi so bili nekaj časa še vedno prozorni kot steklo, tako da sem z lahkoto opazoval nešteto rib in ribic, ki so prestrašene begale pred menoj sem in tja. Če sem se pa ozrl proti dnu morja, se mi je zdelo, da vedno bolj vidim neko črno reč pod seboj. Po pravici sem sklepal, da mora biti to potopljena ladja; vendar zaenkrat še nisem mogel razločiti nikakih posameznosti.

Potapljal sem se še globlje. Tedaj se je pa začelo mračiti okrog mene, in mrak je prehajal naravnost v temo. Solnčna svetloba zamore namreč prodreti kvečjemu kakih 30 metrov globoko v morje; če gre pa človek v globino 55 metrov, tedaj ga redno objame sredi vodovja črna noč. In tako bi bilo v tem slučaju tudi z menoj, da se ni k sreči ravno tod vrh peska na dnu morja nabralo na milijone bisernih školjk, ki so se še vedno nekoliko svetlikale ob medli solnčni svetlobi. Tudi moram to omeniti, da se človeško oko polagoma nekoliko privadi tudi temè, posebno še oko potapljavca.

Povsem tem torej nisem bil na najslabšem kraju morja. Hujše je namreč tam, kjer je dno morja pokrito popolnoma s črnim blatom, kot se rado dogaja ob izlivu velikih rek. Tudi ondi ni prijetno potapljavcu, kjer je dno morja porastlo z velikimi morskimi ovijalkami kakor pra-gozd, tako da si v vedni nevarnosti, kdaj se ti noga zaplete in se spotakneš in padeš, kakor si dolg in širok. Še bolj nevarno je pa tam, kjer je dno morja hribovito: hodiš gor in dol ob prepadih in strmih stenah, tako da se ti noga neprestano loví, ko iščeš z njo trdne podlage.

Končno sem zadel na trda tla. Neprestano sem gledal na ono temno reč, ki sem jo bil opazil, spuščajoč se nizdol. In res! Zdaj sem razložil dobro, da je ta temna masa naša potopljena »Izabela«. Le kakih dvajset korakov leži od mene. Obrnjena je napošev tako, da morje pošastno maje njene jambore, kolikor niso polomljeni, in njeno vrvje, ki zmedeno plahuta po morski vodi. Kaj naj zdaj storim? Ali naj hitim na vse pretege, da čimprej izsledim pogrešene reči? Bog ne daj! Če bom hitel, me bo morje preveč utrudilo, in moje srce in pljuča mi odpovedo službo, da sem v petih minutah lahko mrtev. Vendar se tudi ne smem obotavljati, zakaj le pičel četrť ure se morem vzdržati v vodi. Varno torej splezam po vrveh in jamborih na kröv ladje. Gledam in gledam, pa nikjer ne opazim ne krmarja ne poslanika ne matere onih dveh otrok. Le nekaj mrtvih mornarjev leži po krovu — pa ti me ne zanimajo v teh dragocenih minutah. Treba bo torej iti pogledat tudi v medkrov ladje. Kmalu najdem vhod do njega. Vedno pa pazim, da se mi cev, po kateri dobivam zrak za dihanje, in vrvica, s katero lahko dam znamenje svojim tovarišem gori nad morjem, ne zaplete med jambore in ladjine vrvi. Zakaj, če se to zgodi, je po meni.

Vhod v medkrov sem torej našel, a glej ga spaka, skozi ne morem. Pred njim ležijo velikanski sodi in zaboji, ki so se ob padcu ladje sami od sebe semkaj pritakljali. Preden jih premaknem — in če jih sploh morem premakniti — bo poteklo čez mero dragocenega časa. Morda ima pa ladja še kak drug vhod v medkrov? Tamle se mi nekaj dozdeva! Stopim bliže in res smuknem skozi odprtino, ki je zaprta le z zaklopnimi duri, po strmih stopnicah dol v spodnje prostore. Kakšna tema tu doli! Skoraj ga ni več svetlobnega žarka. Toda moje oko se je že privadilo tudi goste temè, in nekaj malega svetlobe le še vedno prihaja skozi stranska in zgornja okna na krovu ladje. Hitro se torej oziram, kje bi bila kapitanova kabina. Aha! Tamle bo. Pa nele kabina, ondi v kotu leži prevrnjena tudi njegova železna skrinja. Ni dvoma, da bodo v njej oni dragoceni papirji, ki jih tako željno pogreša zastopnik portugalske vlade. Treba torej, da spravim to blagajno na svetlo. Saj prevelikih težav mi menda ne bo delala. Četudi je železna in težka, vendar je vsaka stvar v vodi neprimerno lažja ko na suhem. In res! Šlo je. Zgrabil sem blagajno z vso močjo, oprtal si jo na pleča in z njo otovorjen sem se pognal po strmih stopnicah na krov. Hitro sem tudi pozvonil tovarišem v znamenje, naj mi spusté močno vrv. Obteženo z železom sem jo kmalu imel. Z njo sem omotal blagajno in spet dal znamenje, naj potegnejo za vrv in naj dvignejo, kar je na njej, kvišku.

(Konec.)

Franckin dan.

ik za savskim mostom stoji hiša. Skoro bi človek verjel, da so jo sezidali v mesečnih nočeh drobni palčki, ki kraljujejo tam notri v gosti šumi; sezidali za svojo kraljično, prelepo Snegulko. Čisto majhna je, čisto bela ta hiša. V solncu se blesté okenca kakor oblita z živim srebrom, v poznih nočeh pa odseva skozi šipe drobna lučka.

Franckina mati čuva to hišico. Sključena bdi pri šivanju, misli sto in sto misli, moli in blagoslavlja. Pot svoje punčke blagoslavlja v srcu, duša njena moli molitev. Drhtenje njene duše, molitev njenega srca — za Franico! — »O Bog, ohrani jo v svoji in moji ljubezni!« — Ta otrok je njen, čisto njen, duša njene duše, srce njenega srca. Čisto natihoma se splazi ta mati ponoči, ko odloži svoje delo, do posteljice, kjer spi in sanja njena Francka. Luči v očeh so zakrite, na mehkih licih se smeji sto sreč in šepeta tisoč pričakovanj. Vso spečo in sanjajočo blagoslavlja mati.

V tej nizki, beli hišici je Franckin dom. V njem vriska in joka, v njem se smeji in čaka svojega dne.

Solnčni žarki so dahnilo preko snega. Zapihalo je od juga, zavelo od vzhoda; topli dnevi, mesečne noči. Desni in levi breg Save stoji prazničen — v dopoldanskih urah potopljen v zlatu, v hladnih nočeh s srebrno mesečino oblit. Vrbe so se zgenile, srebrne mačice vzdrhte, in dihom je zavrelo mlado življenje po prožnih vejah in vejicah. V solncu so zatrepetale srebrne, mehke mačice na mladih obrežnih vrbah. Saj bo skoro Velika noč. Čas je, da so se zganile vrbe ob bregovih; čas je, da so se oprostile snežene odeje.

Takrat je stopila Francka na hišni prag. V oči se ji je vsul zlat solnčni pramen, da jo je zaščemelo, po licih pa jo je rahlo pobožal južni veterc. »Danes pojdem, o, danes narežem protja za butaro! — Mati, ali grem?« — Ustnice prosijo, oči pričakujejo. V Francki vre veselje — iz oči je planilo, iz ust zadihalo.

»Le pojdi, Francka, a pridi kmalu, da mi ne bo dolgčas brez tebe.«

In Francka gre. V srcu mehko vriskanje, v očeh iskre. Z njenimi bogatimi kodri se igra solnce, rdeča lica boža topel veterc, in tam ob savskih bregovih se zibljejo rumene vrbe in kipe srebrne mačice v mladem življenju. — In Francka gre... Že so jo zaslutili biserni valovi pojoče Save. Nizko dol se priklanjajo prožne veje rumenih vrb, mehke mačice gladijo vročo ročico, ki reže šibe in šibice.

O, kako dolgo je Francka čakala tega dne! Že lani na cvetno nedeljo ji je mati obljubila, da ponese prihodnje leto butaro v cerkev. Sama si nareže protja, čisto sama nabere židanordeče rese in natrga bršljana. In Francka je čakala — oj, kako dolgo, kako težko! Kje pa je še cvetna

nedelja, kje je še Velika noč? — Kdaj se odgrnejo savski bregovi pomladi, kdaj se vzbudé samotne vrbe in pričarajo na svoja telesa srebrne mačice?

Kako je vriskalo Franckino srce ob sami misli na tisti čas, na tisto lepo nedeljo, ko bo stopala ob materi v cerkev! V rokah dehtečo butaro — vso zeleno, vso lepo! Skoro že ni več verjela, da se vrne še kdaj tisti veseli dan, tista bogata ura. — Zdaj pa ve, da pride. Danes si Francka nareže protja, jutri rdeče rese in bršljana, in čez tri dni potrka njen dan na okence, jo pogladi po čelu, vzbudi in zakliče: »Francka, vstani, butara je spletena, sladka jabolka žaré na njej in sladke pomaranče.« — Kaj pač misli danes deklica, ko izbira in reže šibe? — Slednji kotiček srca ji je prepoln sladkosti. Najlepše je izbrala, velik šop jih nese domov.

»Glej, mama, ali bo katera butara lepša od moje?«

»Ne vem; a dobro vem, da bo tvoja zame najlepša.«

»Mama, povej mi o tisti sveti nedelji, ko bo v cerkvi kakor v rožnatem gaju in o tisti lepi nedelji, ko bom v procesiji s teboj. Mama, povej...«

Na cvetno nedeljo nosijo otroci bogato obložene butare pred oltar. V cerkvi diši po svežem zelenju, sočnih jabolkih in sladkih pomarančah. Med voščeniimi butarami plavajo angelci in blagoslavlajo butare in blagoslavlajo otroke.

Francka strmi in se čudi... Mati pripoveduje še dalje... Po dolini zapoje zvonovi in pokličejo Francko. Pri farni cerkvi zagrmé topiči — vesela Velika noč kipi od neba, ožarja oči, osrečuje duše. In Francka gre za procesijo... Židano ruto ima na glavici, telesce zavito v rdečo oblekco — zlati kodrčki se svetijo na čelu, oči žaré v prečudnem sijaju.

Vsenaokrog pozvanja velikonočna pesem, in Franckino srce je samo najlepša Velika noč, najsvetlejša Velika nedelja. — Tako čaka Francka cvetno nedeljo...

V čistem zlatu se je okopalo mlado jutro. Na Franckino okence je pozvonilo, njene oči so se odprle. Francka žari, Francka vzklika — njen dan je danes, njena davno pričakovana sreča je tukaj. Tam v kotu pri oknu stoji okrašena butara. Pet rdečih jabolk se ziblje na njej, pet zlatih pomaranč se smeji med zelenim bršljanom in rdečo reso. Šumeče pisane trakove je vpletla mati po njej — zdaj ve Francka: njena butara bo najlepša. Pri fari je zazvonilo. Praznična pesem drhti čez pomladne dobrave, valovi čez zeleneče boršte.

»Hitro, Francka!«

Francka posluša glasove in se jim čudi, oči strme v daljavo, ustnice napol odprte, in sladek smeh se jim skriva v kotu. Cesta je vsa praznična — vsa bela, vsa polna solnca, in Francka stopa po njej. V srcu nosi cvetno nedeljo, v očeh bogastvo Velike noči. — Ročice objemajo butaro, sladka jabolka se smejo na njej, zlate pomaranče se svetijo raz njo, židani pisani trakovi pojó z vetrom, pojó s solncem. — Francki je lepo, brezmejno lepo! Pred cerkvijo se pomeša med tovariše in tovarišice. Vsem sije iz

oči cvetna nedelja in bogata Velika noč. Vsevprek vrši: »Oj Francka, kako je lepa tvoja butara!« Oči v velikem začudenju počivajo na bogato okrašeni butari. — Francka čuti in ve, da je njena butara najlepša!

V srce je dahnila praznična svečanost. Otroci stopajo čisto rahlo in pobožno v cerkev. Zašumelo je. Zeleni bršljan se je dotaknil rdeče rese, židani in papirnati trakovi so se objeli, jabolka in pomaranče so se nagnile bliže... Vse govori — globoka skrivnost, tiha molitev stopa po svetišču, objema duše, opaja srca, prižiga oči... Duše otročičev plavajo sredi cvetičnega gaja in rajajo z angelci.

Franckine oči gore v živem ognju. Lica so ji zoren, mehak cvet, ustnice dva trepetajoča, rdeča metulja. O, Francka je srečna! — Cvetno nedeljo nosi v srcu, bogato Veliko noč v očeh.

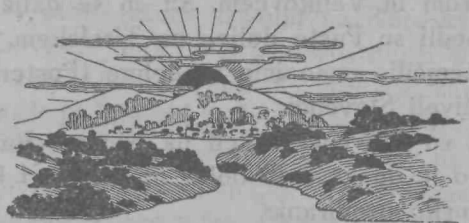
Butare so blagoslovljene.

Francki se zdi, da trepeče na vrbovih mačicah sto zlatih luči, na rdeči resi milijon trepetajočih zvezd. Blagoslov je dahnil preko zelenih vejic, blagoslov je napolnil srca otrok. Naj jim ostane na dolgí poti skozi življenje! —

Na nebu je solnce, in Francka ga pozdravlja s svojimi bleščečimi očmi; na zemlji je luč, in Francka jo pije s svojimi žejnimi ustnicami.

Še nekaj dni... Velika noč bo zapela po zemlji. Velikonočna pesem bo spreletela Francko čisto do srca, radost velikonočna jo bo objela. Pri fari bo zazvonilo. Od vseh cerkvâ bo odmevala velikonočna pesem. Velika nedelja bo plavala med nebom in zemljo. Tiha lepota bo kipela iz svežih poljan in rožnatih dobrav, tiha lepota bo krilila nad zelenečimi boršti. Po beli in solnčni cesti bo šla procesija — in sredi nje Francka. Židana ruta bo šumela v solncu, rdeča ličeca bo božal pomladni veterc, in Franckino srce bo poslušalo velikonočno alelujo, njena duša bo čutila v sebi Veliko nedeljo. — Kako lepo in veselo bo takrat! Doma jo bodo pa čakali piruhi, vsi pisani, vsi lepi. Sladke pomaranče in rdeča jabolka — vse bo klicalo raz butaro: »Francka, tvoji smo, tebi pripravljeni, radi tebe tako lepi.« — In Francka bo razdelila velikonočne darove mami, očku in sebi.

V beli hišici za savskim mostom bo plavala Velika noč. Preko belih sten in bleščečih okenc bo vzdrhtela radost in zvonila bogata pesem.

Gospa sveta.

Korotanski:

Naš zaslužnjeni svet.

2. Slovenci pridejo.

Za časa preseljevanja narodov so prehajali preko Koroške razni germanski rodovi. Njih cilj je bila solnčna Italija. Ti divji in bojeviti rodovi so šli preko dežele z ognjem in mečem: morili so, plenili in požigali. Pred njimi je šel jok in stok, za njimi je ostalo opustošenje, kadeče se razvaline, trupla pobitih in pomorjenih in splošno siromaštvo pri življenju ostalih.

Koncem 6. stoletja so pa prišli od vzhoda v to deželo Slovenci. Zasedli so celo Koroško. Najbolj gosto so se naselili v rodovitni ravnini med Vrbskim jezerom in Velikovcem. Šli so še dalje ob Dravi gor do njenega izvira, posedli so Pusto dolino na Tirolskem. Davno so se naši rojaki ondi že ponemčili; samo ime te doline (Pustertal) še zdaj priča, da so tod nekđaj živeli Slovenci.

V Pusti dolini so Slovenci zadeli na Nemce - Bavarce, ki so silili proti vzhodu. Prišlo je do krvavih bojov med Nemci in Slovenci. Nemci so zaustavili slovensko prodiranje.

Slovenci na Koroškem so imeli domače slovenske vojvode, a bili so odvisni od Obrov ali Avarov. Ker so jih Obri hudo stiskali, se je okrog leta 750. obrnil slovenski vojvoda Borut na nemškega (bavar-

skega) vojvodo Tasilo po pomoč. Nemci so prišli Slovencem na pomoč, osvobodili so sicer Slovence obrske sile, zato so se pa sami vsedli Slovencem za tilnik. Slovenci so prišli pod nemško nadoblast. Nemci so Slovencem izprva še pustili lastne vojvode; ko so pa Slovenci večkrat poizkusili, da se otresejo nemškega gospodstva, so jim Nemci vzeli domače slovenske vojvode in postavili mesto njih nemške bavarsko-frankovske grofe, da so upravljali deželo. To se je zgodilo leta 828.

Eden najgorečnejših misijonarjev med korotanskimi Slovenci je bil sveti Modest. Na Koroško ga je poslal solnograški nadškof sveti Virgil. Sveti Modest je ustanovil cerkev v Gospi sveti okrog leta 753. in je tudi v tej cerkvi pokopan.

Odkar je Koroška leta 772. prišla pod bavarsko-nemško nadoblast, je pokristjanjevanje dežele hitro napredovalo. S pokristjanjevanjem pa žal tudi ponemčevanje. Nemški škofje in samostani v Solnogradu, Briksenu, Freisingu, Bambergu, Admontu in drugod, ter nemški grofje so dobili od nemških kraljev obširna zemljišča na Koroškem. Prihajali so v deželo nemški duhovniki, redovniki, kmetovalci, rokodelci in trgovci, in ponemčevanje dežele je hitro napredovalo. Med Slovenci so se naseljevali nemški priseljenci, in redko naseljeni Slovenci so se ponemčili. V deželi, ki je bila izprva vsa slovenska, so polagoma Nemci dobili večino.

Vendar še zdaj živijo Slovenci v najlepšem delu Koroške. Slovenska je vsa dravska dolina od Beljaka do Sp. Dravograda. Dravska dolina od Beljaka do izliva Krke v Dravo se imenuje Rožna dolina ali Rož, od izliva Krke do Spod. Dravograda pa se imenuje Podjunska dolina. V Rožu se govori rožansko narečje, v Podjuni pa podjunsko. V rožanskem narečju je posebno značilna izgovarjava črke »k«, ki se izgovarja samo polslišno. Mesto »dan«, »vas«, »maša«, pravijo »den«, »ves«, »meša«, kar spominja na severoslovanske jezike. Mesto »da« pravijo v Rožu »drò«, v Podjuni pa »dr«. V Podjuni je posebno značilen naglas in pa izgovarjanje samoglasnikov. Besede: »matí«, »voda«, »tressem« izgovarjajo kot »môti«, »vâda«, »trasem«. V Podjuni pravijo »dober večer«, »dobr' jut'r«, v Rožu pa »dober večir«, »dobro jutro«.

Tudi v Zilski dolini, ki je do Šmohorja slovenska, govorijo posebno narečje. Podobno narečje govorijo tudi v Kanalski dolini.

Največje mesto v slovenskem ozemlju na Koroškem je Celovec, ki je glavno mesto Koroške. Ima s predmestji okoli 40.000 prebivalcev. Okolica Celovca se zelo hitro ponemčuje. Dve uri severno od Celovca leži Gospa sveta. Časih je bilo tukaj še vse slovensko, zdaj je že skoraj vse nemško. Tudi okolica Vrbskega jezera, zlasti na severnem bregu, se zelo hitro ponemčuje. Vendar še danes sega slovenska govorica prav do južnega brega Osojskega jezera, na severu pa blizu do mesta Št. Vid.

Gospa sveta slavnega spomina! Vsak Slovenec in Slovenka bi te morala poznati, kakor tudi znamenite obrede ustoličenja, ki so se vršili na zgodovinskem Gosposvetskem polju!

Na slavnem Gosposvetskem polju so podeljevali Slovenci svojemu knezu ali vojvodi vladarsko oblast. Tu pri Krnskem gradu je bivala družina, ki je imela staro pravico, da je v imenu celega naroda podeljevala vojvodi oblast, da vlada državo. To je bila kmečka družina, in gospodar te družine, ki je v imenu naroda podeljeval vladarju vojvodsko oblast, se je imenoval vojvodski kmet. Imenitni so obredi ali ceremonije, ki so se vršile, ko je novi vojvoda prevzel oblast in je bil ustoličen za vladarja. Podelitev in sprejem vladarske oblasti in s tem združene obrede imenujemo ustoličenje.

Vojvodski prestol na Gosposvetskem polju.

Na dan ustoličenja je čakal vojvodski kmet Edlinger, sedeč na knežjem kamenu pri Krnskem gradu na Gosposvetskem polju. Čakal je novega vojvodo. Ta je prihajal oblečen v kmečko obleko. Ko se je vojvoda približal, je vprašal kmet: »Kdo je, ki se mi bliža?« — Odgovorili so mu v slovenskem jeziku: »Gospod te zemlje.« — Zopet je vprašal kmet: »Ali je pravičen sodnik, mož, ki mu je blagor ljudstva pri srcu? Ali je zaščitnik zvestobe? Ali je prijatelj in branilec prave vere?« — Ko je dobil pritrdilen odgovor, je vprašal tretjič: »S čim mi odkupite ta sedež?« — Odgovorili so mu: »Prostor ti odkupimo za šestdeset penozov.

Živina (konj in vol, ki ju je novi vojvoda vodil s seboj) bo tvoja. Dobiš knezova oblačila, in tvoja hiša bo prosta davka.«

Kmet je sprejel vola in kobilu in se umaknil s kamena. Vojvoda se je vsedel na kamen, ljudstvo ga je pozdravljalo in prepevalo stare slovenske pesmi. Nato so peljali vojvodo trikrat okoli kamena. Nato je vojvoda s kamena zavihtel goli meč proti vsem štirim stranem neba v znamenje, da prevzame oblast nad deželo in da jo bo branil proti vsem sovražnikom. Zdaj so mu dali piti sveže vode iz kmetovega klobuka v opomin, naj živi skromno in preprosto kakor slovenski kmet in naj ne pozabi, da je prejel oblast od ljudstva.

Ustoličenje koroških knezov.

S tem je bil obred končan. V mogočnem sprevedu so spremljali potem novoustoličenega vojvodo v staro cerkev Gospe svete. V cerkvi je krški škof mazilil vojvodo. Šele, ko so prišli iz cerkve, je vojvoda slekel kmečko obleko in se oblekel v svoja sijajna knežja oblačila. Nato se je vršila sijajna pojedina.

Drugi dan so šli k vojvodskemu prestolu na Gosposvetskem polju. Novoustoličeni vojvoda je sedel nanj in sprejemal od svojih podanikov prisego vernosti in zvestobe.

Na ta način so ustoličevali Slovenci svoje vojvode, dokler so bili ti njihovega slovenskega rodu. Tako so ustoličevali tudi vojvode tujega rodu, potem ko so jim Nemci leta 828. vzeli lastne slovenske kneze. Leta 1270. je bil še češki kralj Otokar II. ustoličen za koroškega vojvodo. Žal, je bil že čez par let poražen, in Slovenci so zopet prišli pod vla-

darje nemškega rodu. Avstrijski vojvoda Ernest je bil zadnji, ki se je podvrigel vsej ceremoniji v stari obliki. Od tedaj je preteklo že 500 let.

Knežji kamen so spravili v Celovec, a vojvodski prestol sam sameva na Gosposvetskem polju in čaka, ali se še kdaj nanj vsede kak slovenski vojvoda, da sprejme izjave vdanosti korotanskih Slovencev. Ob sklepu svetovne vojne se je že zdelo, da je ta trenutek blizu, a za prvim jutranjim svitanjem je na Koroškem zopet nastala črna noč, temnejša, kakor je bila kdaj prej. Koroški Slovenci z naglico, ki nas prevzema s strahom in grozo, zapadajo narodni smrti. V staroslavni Gosposvetski cerkvi, kjer je bila pred desetimi leti še vsako nedeljo slovenska pridiga, se danes ne s prižnice ne s kora ne sliši več noben slovenski glas. A v Gospi sveti sosednjih župnijah: Timenica, Otmanje, Št. Lipš, Slovenji Šmihel, ki so pred petimi leti še vse imele slovenske župnike, se danes oznanjuje beseda božja izključno le v nemškem jeziku. In koliko je še drugih slovenskih župnij na slovenskem Koroškem, ki so v zadnjem času izgubile slovenske duhovnike! Kako bridko postane človeku pri srcu, ko pride v cerkev v slovenski župniji, pa sliši s prižnice samo nemško pridigo, s kora nemško petje, a šolske otroke sliši skupno moliti sveti rožnivenec v nemškem jeziku in čitati mašne molitve iz nemških molitvenikov!

Celokupna Koroška ima okrog 400.000 prebivalcev. Mirno lahko rečemo, da jih je od teh 150.000 slovenskega rodu. Toda mnogi se ne zavedajo več svoje slovenske narodnosti. Mnogi so narodno nezavedni, mnogi se naravnost čutijo Nemce. Največ je temu kriva koroška ponemčevalna šola, ki vceplja slovenskim otrokom nemškega duha in nemško mišljenje in jih naravnost uči: »Du bist ein deutsches Kind« — »ti si nemški otrok«. Vnebovpijoča krivica je to, a koroški Slovenci si ne morejo pomagati. Narodne smrti umirajo, pa morajo mirno gledati, kdaj jih zaseže narodni pogin.

Od celotnega koroškega prebivalstva je pripadlo samo kakih 18.000 duš Jugoslaviji in 8000 Italiji. Italijani so dobili Kanalsko dolino, kjer je bila nekdanj sloveča božja pot Sv. Višarje. Jugoslavija je pa dobila Mežiško dolino.

(Konec.)

Velika noč v loki.

V vaški lini se je zamajal véliki zvon. Njegov glas se je razlil čez obsežno ravan, preko gozda v loko in zbudil bele zvončke, ki so preplašeni dvignili glavice, češ, ali bomo res prespali veličastne dneve? Iz gozdne preseke je dahnil vetrič, pocukal s srebrnimi nitkami zvončke, da je zacingljalo po loki, kakor biserni studenček, ki je skakljal preko kremenov. Trobentice so se združile v zборе, da bi boljše zadonela vzvišena pesem. In baržunaste mačice! Splezale so na vrbove vejice, se vsele v pripravljene koške, da bi imele boljši razgled. Starejše so si nadele žolte čepice, se ozirale v ogledalce, vihale brčice in se umivale z mehкими tačicami. Na sosednjih vrbinjah so bile pa nekatere že tako okinčane, da so jim postali koški pretesni in so skočile vriskaje na mahove blazinice. Zlata kalužnica se je držala za trebušček, in solze so ji padale na liste. Tako se ni še nikdar nasmejala.

»Kaj je danes zunaj?« si je mislil škorec, ki je ravno popravljaval gnezdece v duplu. Stresel je smaragdni kožušček, ker je bil oprашen, in je skočil na prag.

Njegova tovarišica je sedela na beki in mu zaklicala: »Hej, Veliko noč praznujemo! Pridi, pomagaj nam!« In že je sfrčal k nji, sviral pesmice, ki so se glasile daleč v mrak — — —

Miladin:

Zvon.

Ko danica prižari,
nočne groze razpodi,
jaz iz spanja te zbudim,
ko na gori zazvonim —
v mlado jutro: bim, bim, bim!

Ko je poldan, čuj, postoj
in obriši s čela znoj!
Kadar znamenje ti dam,
pojdi pokrepčat se v hram —
me li čuješ: bam, bam, bam! —

Zdaj pa solnca ni nikjer,
že prihaja v dol večer —
zdaj se vrni na svoj dom,
jaz pa ti prinesel bom
sanj presladkih: bom, bom, bom!

Pa jih imamo!

Zvonil je tedaj stari cerkvenik Tine. V slovo je zvonil in jokal je zraven. Dol po hribu je pa peljal Posetnikov oče dva njegova stara prijatelja. Peljal ju je, ker ju je moral. V očeh se mu je tudi svetilo; premagoval se je, pa biser za biserom mu je vendarle podrsel po raskavem licu. V zvoniku je pa vzdihal najmanjši za onima dvema, ki ju ne bo več nazaj. Tako milo je vzdihal, kakor še nikdar nikoli prej, in dal Bog, da bi nikdar več ne! Po hišah je bilo pa, kakor da je vse izmrlo. Le skrivaj je kdo poln srda in bolesti pogledal skozi okno, pa se je spet umaknil. »Smo mislili, da nam bosta tudi v grob zvonila.«

Minili so tisti časi.

Pa so dejali Tinetu: »Vse je spet pozabljeno in veselo, samo ti zvoniš svoj večno dolgočasni bim, bim, bim.«

»Oh, ko bi le mogel drugače!« je vzdihal Tine. »Pa ne morem — kakó bom? Ali, ko bi vedel, kje sta naša zvonova, peš bi šel ponja in sam bi ju pripeljall!«

Župljani pa so tedaj začeli nekaj ugibati. Od ust do ust je šlo, od vasi do vasi plula sveža novica: »Nova zvonova bomo napravilil!«

Tineta je pogrelo: »O, ko bi ju le res!«

Ni mogel verjeti, da bi ju res oskrbeli. Predraga bosta. »Cene se bodo ustrašili, pa ne bo nič.«

Potem so nabirali in naročili nova zvonova, toda Tine še ni verjel. Od samega veselja ni verjel. Ni mogoče, ne, ni mogoče, da bi on, stari Tine, še kdaj zvonil z novimi zvonovi. In z bronastimi! Ves svet bi dal za to srečo.

Kaj je bilo čez nekaj mesecev?

V Ljubljano so šli po nova zvonova. Dekleta so spletle vence, in par jih je šlo zvonovom naproti. Te so okrasile voz in zvonove, da je bilo vse v cvetju in v zelenju. Ponosno je korakal Posetnikov oče in gledal na vse strani, če kdo gleda nanj in občuduje njegov voz in zvonova na njem?

Ko se je bližal domu, so pri sosednjih cerkvah zvonili.

»Naša pozdravljajo!« si je dejal. Veselo so se oglašali po gričih in bregeh zvonovi. Bila je pozdravna pesem novima zvonovoma.

Posetnik je zavozil v domačo sosesko. Takrat pa se je oglasil pok. In še in še! Stari Tine s svojimi tovariši je pa kakor dvajsetleten mladenič pritrkaval — pritrkaval na en sam zvon — pa tako lepo, tako navdušeno, tako ganljivo in prijazno, da mu je ves svet cvetel.

Hiše so se izpraznile. Vse je hitelo zvonovom naproti. Nihče se ni skrival. Saj so vsi darovali zanje. Marsikatero oko je bilo celo rosno, pa v tej rosi se je iskriло celo solnce veselja.

»Zvonove imamo! Pa jih imamo!«

Malo z rokami, malo z nogami.

Nihče ne more premeriti, kakó globoko morje sreče in blaženosti, pa tudi ponosa je v teh besedah. »Pa jih imamo!« Najbolj ponosen je bil seveda stari Tine. Spet je imel vse tri. Spet je kraljeval nad vsemi nedeljami in prazniki, in čez vse griče in brda. »Tri imamo!« Naznanjal je žalost in veselje, vabil v cerkev in k molitvi. Ves srečen in zatopljen je poslušal njim pesem. »Hembrano se vzamejo skup!« Lepo se je pritrkavalo. Kakor nebeška glorijska Nič čudnega, če je Tine menda še ponoči, v sanjah, vriskal kakor nekdanj v dnevih fantovskih. In ko so ga domačini zjutraj vpraševali, kaj mu je bilo, je redno odgovarjal le to: »Pa jih imamo! Tri imamo! Pa vse tri bronaste!«

In zdaj še ob velikem delu ob sobotah popoldne, ko mu nihče ne pride pomagat vsled obilega posla na polju, več ne godrnja nad »zani-karno sosesko«, ki misli, da mora takole cerkovnik ne sključen, ampak pretegnjen v grob zavoljo tistih plesnivih deset mernikov bīre — ne, zdaj več ne godrnja, ampak delopust zvoni sam, malo z rokami, malo z nogami, pa z gorkim veseljem v srcu in na licih: »Čast Bogu, da jih le spet imamo!«

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Mati, materin.

Materino srce je vedno pri otrocih.

Materina zvestoba se zbudi vsako jutro.

Dobra mati ne reče: »Ali hočeš?«, marveč: »Na, tu imaš!«

Mater povsod spoznaš.

Mater more človek izgubiti, a ne zopet dobiti.

Kakor mati, tako ne ljubi nihče na svetu.

Mati je mati, mačeha je mačeha.

Kdor otroku roko poda, si pridobi materino srce.

Materina roka je mehka, tudi ko tepe.

Kar gre materi do srca, gre očetu le do kolena.

Kdor očeta izgubi, izgubi veliko, kdor izgubi mater, izgubi več.

Če mati joka, so solze pristne.

Kdor te hoče bolj ljubiti ko mati, te hoče poslati v april.

Kdor ni mati, ne more biti mati.

Na materinem naročju rastejo otroci.

Mati, ki ne zna tepsti otroka, največ govori o šibi.

Pridna mati vzgoji leno hčer.

Mati vidi več z enim očesom kot oče z desetimi.

Stara mati v hiši je plot okoli hiše.

Dobra mati ne sliši plesne godbe, ako otrok kriči.

Vsaka mati rada napravi iz svoje sovice golobico.

Vsaka mati misli, da je njen otrok najlepší.

Noben otrok ni tako grd, da bi se materi ne zdel lep.

Brez matere so otroci in čebele zgubljeni.

Če matere ni doma, hčerka skozi okno zija.

Materina šiba je boljša ko tuja pogača.

[Konec.]

Drobiz.

Kaj vse je bilo ljudem zoprno. Marija Medici ni mogla videti vrtnice, tudi naslikane ne, čeprav je imela sicer vse druge cvetlice rada. Henrik III., francoski kralj, ni mogel biti sam v sobi, če je bila tam tudi kakšna mačka. Vojvoda Epernay se je onesvestil, če je videl domačega zajca. Poljski kralj Ladislav je zbežal, če je zagledal jabolko. Erazma

Rotterdamskega je ob pogledu na ribe začela tresti mrzlica. Astronom Tycho de Brache je vselej omedlel, kadar je videl zajca ali pa lisico.

Čudovit spomin. Zgodovinar Jožef pl. Hormayr je imel čudovit spomin. Že kot otrok je znal povedati pet do šest strani dolgo rimano pesem, ako jo je bil le samo enkrat slišal. Od mladih let strastno vdan gledališki umetnosti je znal na pamet par dram z vsemi dolgočasnimi scenami do zadnje črke. Imena 9000 portretov v zbirki očetovih bakrorezov, ki so bili postavljeni v eno vrsto, je znal povedati, ne da bi katerega izgrešil. Tri prve speve Virgilove Eneide je večkrat pred mnogimi pričami deklamiral, in sicer od verza, katerega so mu povedali, naprej ali pa nazaj. Povedati deset tisoč verzov iz klasikov vseh narodnosti, zaporedne vladarje evropskih dinastij in njih rodovnik je bila njemu lahkota. Čudno pa je bilo pri njem, da je znal prav slabo take partije, katere si je v spomin vbil s trudom.

Slovstvo.

Po dvanajstih letih. Ljudska igra v štirih dejanjih. Po Schrottenbachu priredil Franc Koblar. Ljudski oder 5. zvezek. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1923. Cena Din 22.—. Idejno je igra tendenčna: za vero ali proti veri, vendar ta ideja ni vsiljiva, dasi jo je opaziti skozi vsa dejanja. Razgovori so krepko slovenski, in tudi v svojem dejanju je igra prav srečno lokalizirana na slovenska tla. Brez pretiravanja smemo reči, da je to ena najboljših ljudskih iger, kar jih je tiskanih v slovenščini.

Narodne pravljice in pripovedke. Priredila Kontler in Kompoljski. V Mariboru 1923. Založil Učiteljski dom v Mariboru. Vez. Din 15.—, broš. 10.—. Knjižica podaja 20 prav mičnih pravljič in pripovedk, ki so jih zbrali, ako prav sodimo, šolski otroci. Sloj je živahen, jezik prav snažen. Delce krasi tudi osem slik. Knjižico je dobiti pri založništvu v Mariboru.

Josip Jurčič: **Spisi.** Uredil dr. Ivan Grafenauer. X. zvezek. Slovenski svetec in učitelj. — Veronika Deseniška. — 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena Din 20.—, vez. Din 30.—. V prvi pripovedi nas vede Jurčič nazaj v staroslovensko zgodovino, v čase sv. Cirila in Metoda. V Veroniki Deseniški pa obravnava v dramatski obliki kos iz zgodovine Celjskih grofov. Z veseljem bomo segli po tem X. zvezku Jurčičevih spisov, da se iz njega napijemo velike ljubezni pisatelja do vsega, kar je slovenskega in slovanskega.

Mogočni prstan. Fr. Milčinski. Narodna pravljica v štirih dejanjih. Splošna knjižnica št. 12 Ljubljana 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. Din 12.—, vezani Din 17.—. Z vsemi vrlinami, ki smo jih vajeni pri Milčinskem, je opremljena tudi ta igra, napisana po znani narodni pravljici. Lahkoten jezik, bujna domišljija, dejanje polno napetih zapletljajev in pa čisti, vedri humor delajo igro zelo prikupljivo. Tudi kot čtivo bo igra zanimiva, in jo bo rado bralo mlado in staro.

Naloga.

Iz sledečih 23 zlogov napravi sedem besedi. Zlogi so: ap-, -bi-, -ca, -ca, -ca, -či-, -da-, i-, -kar-, -lo-, -na, -ne-, -nec-, -ni-, rde-, -riš-, ro-, spo-, to-, tis-, -va-, -ved-, -vi-. Besedi pa naj pomenijo: cerkvena oprava, tvoj prijatelj, živalska bolezen, prst, tovarniško podjetje, kamen, bodeč grm.

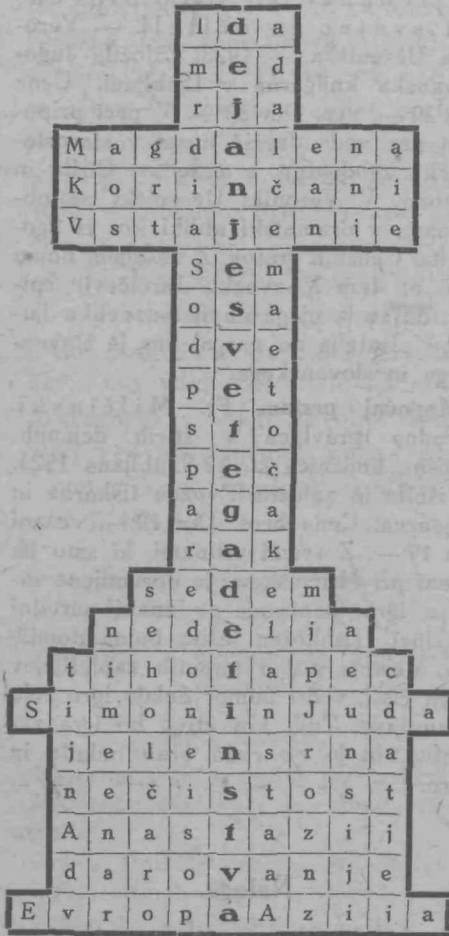
Prve črke pravilno rešenih besedi dadó priimek pisatelja; črke v drugi vrsti, brane pravtako odzgoraj navzdol, kakor v prvi vrsti, pa dadó naslov mladinske knjige, ki jo je napisal prav ta pisatelj.

Rešitev rebusa v šte. 1.—2.:

Lakomnost raste z denarjem.

Popravi!

Na strani 15. zadnje dvoštevilke čitaj v pesmi Uboga zverjad v 3. kitici verz 2. stika mesto stiska!

Ivan B. v R. Ne zadostuje, da se po sredi dol bere prav, ampak mora imeti uganka pri tem tudi neko gotovo obliko: demant, križ, obelisk i. dr. — Al. U. na K. Naj bo vsaj brat vesel, ako mi popolnoma nismo. Vaša pesmica je taka (in druge podobne):

Za god bratu.

Veselje si izražam s tem,
da ti za god voščiti smem.
Sprejmi to moje srčno voščilo.
Bog daj sreče ti obilo!
Vse najboljše ti želim
iz dna srca
besede te ti govorim.

Tudi mi Vam želimo obilo sreče, toda v pesništvu je bržčas ne boste našli. — A. C. v Lj. Snov ni slaba, le pripoved je preveč površna. Kako gre to skupaj: Sedel je... in mislil na svojo bol in se je vsled tega (!) zelo odebelil —? — Zvonko. Nini ni vreden papirja. Tudi pripoved je vsa raztrgana. Na primer: Dostojanstveno je stopal proti pasji kajbici. Tudi ta je še spal. (Kdo?) Udaril ga je po gobcu. (Koga?) »Večer« je boljši, toda kolikokrat že opisan! — Ivan Z. v K. Napisa sta preveč tuja: Selma Vetia in Vali Jonas. Kaj domačega! — Jožica P. S kaleidoskopom bi imel stavec preveč truda. — V. B. J. S. Pišemo »kljuka« in »bratovščina«, zato uganka ni porabna. — Dopisovalcem in rešilec: Navadite se, da napišete na vsak dopis tudi kraj in datum! To navado bo zahtevalo tudi poznejše življenje. Posebno deklicam (gospodičnam) to gorško priporočimo.

Rebus.

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 14 dni po izidu lista — v prihodnji številki.)